

ključno pedagoški termin. Prej nasprotno, gre za izraz in koncept, ki je bil v pomenu, ki je danes prevladujoč, dokaj nekritično prevzet iz drugih diskurzov, predvsem iz menedžmentskega in političnega. Pred tem se je na šolskem področju izraz »evalvacija« sicer ponekod uporabljal, vendar je imel precej drugačen pomen. V glavnem se je uporabljal kot sinonim za ocenjevanje znanja,¹ v širšem smislu pa je pomenil tudi ovrednotenje šolskih institucij in celotnega izobraževalnega sistema.² Kljub temu da je tako razumljena evalvacija po svojem bistvu podobna ocenjevanju – saj je v obeh primerih končni rezultat takšna ali drugačna vrednostna sodba o tistem, kar je predmet ocenjevanja ali evalviranja –, pa se v slovenskem šolskem prostoru evalvacija le redko istoveti z ocenjevanjem. Ocenjevanje je namreč skoraj vedno razumljeno kot ocenjevanje znanja, evalvacija pa v glavnem kot posebna oblika ovrednotenja šolskega sistema ali posamezne šole.³ Vendar razlika med njima ni mišljena kot stroga ločitev med pojavoma, ki se medsebojno izključujeta, kajti evalvacija lahko vključuje tudi ocenjevanje znanja. Toda če ga lahko vključuje, to ne pomeni, da ga nujno vključuje. Iz tega sledi, da je evalvacija možna tudi brez ocenjevanja znanja. Kljub temu pa različne oblike ocenjevanja znanja postajajo vedno bolj pomemben del evalvacije šolstva. To velja predvsem za mednarodne edukacijske raziskave, še posebej tiste, ki ugotavljajo znanje učencev pri matematiki, naravoslovju in bralni pismenosti.⁴ Eden od razlogov, zakaj so izsledki teh raziskav v javno-

1 Če omenjeni Reboul, denimo, pravi, da evalvacija (*évaluation*) obsega redovanje (*notation*) in kvalitativno vrednotenje (*appréciation qualitative*) (Reboul, 1995:138).

2 To je eden od pomenov, ki ga ima izraz »evalvacija« v *Dictionnaire encyclopédique de l'éducation et de la formation* (1994: 416–417). Tudi angleški avtorji običajno uporabljajo termin evalvacija (*evaluation*) v širšem in ožjem pomenu. V širšem pomenu je evalvacija opredeljena kot proces vrednostnega presojanja kurikulumov, v ožjem pa kot merjenje uspešnosti učenja, kar je pogosto opisano kot ocenjevanje (*assessment*) doseženega učenčevega znanja in spretnosti (Lawton in Gordon, 1996: 101).

3 V slovenskem šolstvu sta na pred-univerzitetni ravni uveljavljeni dve vrsti evalvacije: evalvacija šolskega sistema in evalvacija posamezne šole. Pri prvi gre v glavnem za evalvacijo učnih programov osnovne in srednje šole, pri drugi pa za analizo učnega uspeha ob zaključku ocenjevalnih obdobj, zunanje preverjanje in ocenjevanje znanja, samo-evalvacijo kakovosti šole itd. Te evalvacije so dveh vrst. Ene so zunanje evalvacije, druge pa notranje. Pri prvih evalvator ni neposredno vključen v dejavnosti šole, pri drugih pa je, npr. kot učitelj ali učenec. V obeh primerih so možni različni koncepti evalvacije in zato tudi različni pristopi in metodologije.

4 Gre predvsem za raziskave TIMSS, ki se izvajajo v okviru IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement), in PISA, ki potekajo v okviru OECD. Te raziskave so, kot pokaže Laval, del globalnega gibanja za institucionalizacijo in standardizacijo evalvacije. »Produkcija norm kakovosti in primerjalnih meril je – s statističnimi kategorijami – predmet pravega trga, na katerem delujejo številni nacionalni ali mednarodni organi, denimo IEA. OECD z mednarodnimi indikatorji« izobraževalnih sistemov »in velikimi primerjalnimi raziskavami kompetenc učencev (PISA) sodi v to gibanje. Evropska komisija to dejavnost spodbuja z ustanavljanjem mreže agencij za evalvacijo« (Laval, 2005: 211).